

KOŁACZEK (62) *sb m*

o oraz e jasne, a pochylone.

sg *N* kołaczek (1). ◊ *A* kołaczek (2). ◊ *pl N* kołaczki (15). ◊ *G* kołaczków (36); -ów (1), -(o)w (35). ◊ *A* kołaczki (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. (z Cn).

1. *Mała ilość substancji przeznaczonych do spożycia, uformowana najczęściej w kształt okrągły lub owalny (61) : lud [...] nązbirawłfy Mánny zmeł w żárnach ábo łtúkł w moźdżerzu/ á nąwárzywłfy w gárnku/ nádziáłł íniey kołaczków [tortulas] Leop Aw 11/8; RejZwierc 202v.*

Szeregi: »gałeczka albo kołaczek« (1): Ale ie [dziecię] pierwiey przyłóżyć lekkiem karmiam, Czyniącz mu iakoby gałeczki/ albo kołaczki z chleba á z czukru FalZioł V 37.

»kołaczek, (albo) powałka« [szyk 1 : 1] (2): Pastillicare, Ná xtałł kołaczków álbo powałek formowác/ powałki kołaczki czinić. Mącz 283a.

a. Środek leczniczy o okrągłym kształcie, zażywany doustnie lub do okładów, pigułka; trochiscus Mącz, Cn; ecligma Calep, Cn; pastilli medicus Mącz; magdalia, magdalis, pastillus Cn (56) : bo ti kołaczki pofilaią wątrobę FalZioł I 11c, I 21c, 99c [2 r.], 101a, 126c, V 71v, 99; Trochiscus, [...] Máluczkie okrągłe áptekárskie kołaczki. Mącz 466c, 283a; Oczko 39, [42]; Ecligma – Kołaczki ktore w ufcziech rozpływuią łie. Calep 348a.

kołaczek przeciw czemu (2): Trocifzki: łą kołaczki przeciw rzezakowi. FalZioł V 99, V 99.

kołaczek z czym (1): Też łą kołaczki w aptecze/kthore Dijamułcum zową, to iełł kołaczki z piźmem FalZioł V 82.

W połączeniu z nazwą lekarstwa [w tym: ktore zową (15); kołaczek + nazwa (27), nazwa + kołaczek (12)] (39): potym nazaiutrz po purgacijey wezmi kołaczków za grołz kthore zową triafandali FalZioł I 32a; wezmiełz Dijacimum kołaczków też z apteki. FalZioł I 135b, I 1c, 2a, 6d, 11c, 15b (39).

W charakterystycznych połączeniach: kołaczki dla posilenia (22); kołaczek aptekarski (z apteki) (13), okrągły, pomocny (2), posilający (2); (u)czynić kołaczek (2); kołaczków pożywać (2).

Szereg: »kołaczek albo morsella« (1): tedy bęđzie bárzo dobrze/ kołaczki álbo morfelle/ dáć mu wczynić/ wzgląd máiące ná przednie części Oczko 38v.

2. *Wyłoki roślin oleistych sprasowane w postaci okrągłego placka; tu jako miara oliwy (1) :*

Szereg: »kuch a kołaczek« (1): Hostus, Oleyu yeden kuch á kołaczek/ to yełł ták wielie oleyu co łie z yednego kuchá dołtác może. Mącz 159b.

Synonimy: 1. gałeczka, morselle, powałka; 2. kuch.